

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Göteborgs universitet

Rektor

rektor@gu.se

Utbildningsdepartementet

Diarienummer:

GU 2024/326

Remissvar gällande promemorian Ökad kompetens i säkerhetsfrågor vid universitet och högskolor (U2024/00153)

Göteborgs universitet lämnar härmed sina synpunkter på avsnitt 7.1 och 7.2 i promemorian *Ökad kompetens i säkerhetsfrågor vid universitet och högskolor* (U2024/00153).

Remissvaret har beretts av universitetsledningens stab. Synpunkter har inkommit från universitetsstyrelsens ledamöter, rektors ledningsråd, sektionen för säkerhet, enheten för juridik och informationsförvaltning, samt Förvaltningshögskolan vid Göteborgs universitet.

Malin Broberg

Rektor

Peter Larsson

Styrelseordförande

Föredragande

Jan Lif

Universitetsledningens stab

Kopia

Universitetsstyrelsen

Remissvar från Göteborgs universitet gällande avsnitt 7.1 och 7.2 i promemorian Ökad kompetens i säkerhetsfrågor vid universitet och högskolor (U2024/00153)

(1) INLEDNING

Göteborgs universitet delar utgångspunkterna för utredningens problembild gällande att säkerhetsläget har förändrats i omvärlden, och instämmer i bedömningen att detta ställer höga och delvis nya krav på ett väl utvecklat säkerhetsarbete vid svenska lärosäten. Detta inte minst med hänsyn till att det akademiska området präglas av bred internationell samverkan och öppenhet. I ljuset av krav på tillgänglighet behöver kommande säkerhetsåtgärder vara effektiva, balanserade och väl avvägda.

Göteborgs universitet delar utredarens slutsats gällande riskerna med att ogenomtänkta säkerhetsåtgärder inte får avsedd effekt och i stället kan bidra till en ökad slutenhet och skapa nya hinder för samverkan med det omgivande samhället.

Göteborgs universitet ifrågasätter emellertid om de föreslagna åtgärderna kommer att vara ändamålsenliga. Arbete med säkerhet är ett förhållningssätt och en metod som, i likhet med kraven på hög rättssäkerhet eller god arbetsmiljö ska prägla hela universitetets arbete. Ett sådant arbete bör inte hanteras inom ett lärosätes styrelse på de sätt utredningen föreslår, vars arbete främst är inriktat på strategiskt övergripande frågor som lärosätets inriktning och utveckling.

Lärosätet utvecklar sina synpunkter nedan men vill först kommentera själva remissförfarandet:

I ett demokratiskt politiskt-administrativt system där en utredning skickas på remiss, måste/bör remissinstanser ges rimliga förutsättningar att besvara remissen. Den korta svarstiden som ges till remissinstanserna i detta fall gör det i praktiken omöjligt att utforma genomarbetade remissvar. Detta är synnerligen anmärkningsvärt i ljuset av de förslag som läggs, vilka om de genomförs kommer att påverka universitetets prioriteringar för lång tid framöver.

(2) SYNPUNKTER PÅ AVSNITTEN 7.1 och 7.2

(2.1) Avsnitt 7.1

Göteborgs universitet instämmer inte med utredarens förslag i avsnitt 7.1 att nomineringspersonerna bör ges i uppdrag att vid nomineringen av ledamöter beakta att det i styrelsen ska finnas en särskild kompetens i säkerhetsfrågor. Göteborgs universitet bedömer att behovet av säkerhetskompetens inom lärosäten kan tillgodoses utan att styrelsens kompetens kravställs enligt förslaget.

Ett utvecklat och väl balanserat säkerhetsarbete ställer höga krav på information och medvetenhet på säkerhetsområdet. Men sådan kompetens bör hänskjutas till den operativa ledningen samt till expertroller inom myndigheten, så att anvisningar och direktiv förmedlas på ett strukturerat sätt i verksamheten som helhet. Förslaget att beakta säkerhetskompetens vid rekryteringen av just styrelseledamöter riskerar att vara ineffektivt och att utgöra en onödig

begränsning av urvalet av ledamöter, samt bli svårt att definiera och inte heller få avsedd effekt i den faktiska styrningen av organisationen.

Ledamöter ingår inte i universitetsstyrelser utifrån enskild expertkunskap - och bör heller inte göra det - eftersom alla ledamöter ska ha samma inflytande på de beslut som fattas. Detta anges även i utredningen: "Styrelsens roll är emellertid inte att vara en plats för expertutlåtanden eller att besluta i enskilda ärenden. Det finns därmed inte heller behov av att peka ut en specifik expertkompetens bland styrelsens ledamöter som nödvändig för styrelsens arbete med säkerhetsfrågor" (sid. 38).

Det kan ifrågasättas om de angivna punkterna i sista stycket på sid. 42 i promemorian, där det framgår vad promemorian anser är styrelsens ansvar, verkligen åligger en styrelse. Det framstår snarare som uppdrag som uppenbarligen åvilar den strategiska styrningen av en verksamhet, än på den övergripande ledningsnivån. Universitetsstyrelsen bör via rektor säkerställa att det finns säkerhetskompetens i verksamheten.

Vidare bör påpekas att utifrån den kunskap som inhämtats om styrning av offentlig verksamhet finns det mycket lite som talar för att en effektiv styråtgärd för att öka kompetensen i säkerhetsfrågor skulle vara att utse en ledamot med just denna kompetens i en styrelse. Det är därför inte förvånande att endast en liknande åtgärd återfinns i de exempel från andra länder som utredaren presenterar i avsnitt 5 gällande "internationell utblick".

I förslaget skriver även utredaren att nomineringspersonerna bör beakta "att det i styrelsen som helhet finns allmän kompetens i säkerhetsfrågor" vilket innebär att dessa i praktiken skulle behöva undersöka och bedöma samtliga externa ledamöters säkerhetskompetens för att kunna fullgöra sitt uppdrag. För- och nackdelar med ett sådant förfarande bör närmare beaktas utifrån autonomi- och legitimitetsperspektiv.

(2.2) Avsnitt 7.2

Den nuvarande skrivningen i Högskoleförordningen 2 kap, 2§ som reglerar styrelsens uppgifter innefattar redan idag viktigare beslut om verksamhetens säkerhet, varför det är svårt att se ett behov av en ny paragraf. En särskild paragraf signalerar att just detta arbete bör prioriteras, vilket – utan att trivialisera det aktuella säkerhetsläget – innebär att lärosätena kommer att behöva lägga fokus på denna aspekt för lång tid framöver.

Svenska myndigheter, inbegripet universitet och lärosäten, arbetar utifrån ett antal grundläggande rättsliga och akademiska sammanhang, vilket bland annat kräver hög kompetens inom juridik, organisationsledning och myndighetsarbete. Samtliga dessa områden är av stor principiell vikt för universitet och lärosäten men anges inte specifikt i högskoleförordningen. Det finns till exempel inte ett uttalat krav på juridisk kompetens vid rekrytering av ledamöter till styrelserna. Myndigheter är vidare redan idag skyldiga, enligt bland annat Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter, att bedriva ett systematiskt informationssäkerhetsarbete, eller, som utredningen själv pekar på, arbeta med riskhantering enligt förordningen om statliga myndigheters riskhantering.

Göteborgs universitet anser att det bör förutsättas att universitet och lärosäten utför sitt arbete i enlighet med befintlig lagstiftning och anser att förslagen i utredningen endast riskerar att bidra till onödigt merarbete med litet genomslag.

Givet det aktuella säkerhetsläget behöver arbetet med säkerhet givetvis utvecklas, fördjupas och breddas från olika perspektiv. Men om målet är att öka kompetensen i säkerhetsfrågor vid universitet och högskolor är traditionella styrmedel sannolikt mer effektiva. Utredaren berör själv några av dessa som till exempel regleringsbrev, riskanalys, myndighetsdialoger, regelstyrning, årsredovisning, utbildning och tillsyn. Av utredningen framgår vidare att det är genom traditionella granskningsmetoder som områden identifieras som kan behöva ses över för att förstärka säkerhetsarbetet inom universitet och högskolor.

Göteborgs universitet ser därför inte heller behovet av en specifik återrapportering till regeringen av lärosätenas säkerhetsarbete. Däremot ser lärosätet positivt på att stärka och utveckla den befintliga återrapporteringen som redan idag sker till styrelserna.

(3) ÖVRIGA SYNPUNKTER

Begreppet säkerhet är som promemorian själv konstaterat mycket brett och kan inbegripa allt från säkerhetsskyddsanalyser enligt säkerhetsskyddslagen till frågor om individers integritet inom forskning. Utan vidare anvisningar om vad begreppet mer specifikt inbegriper kan det bli svårt att bedöma vilken kompetens som faktiskt ska efterfrågas och vilka risker som ska beaktas.

För detta ändamål föreslår utredaren att Försvvarshögskolan ska ges ansvar för kompetenshöjande insatser för styrelseledamöter vid lärosätena samt att regeringen ska utreda inrättande av en stödfunktion för lärosäten och enskilda forskare.

Även om utredningen förefaller fokusera på säkerhetsfrågor relaterade till främmande makt är risken att den expertis som bemannas för kompetenshöjande insatser och som stödfunktion även kommer att lägga betydande vikt vid annan form av säkerhetshot, som exempelvis inhemsk terrorism och skjutningar vilka är väldigt svåra att förebygga - och i närhet av politiken kommer att kunna utöva ett starkt inflytande som kan påverka lärosätenas möjligheter till samverkan och öppenhet.

Därför är det nödvändigt att de eventuella uppdrag som ställs till Försvvarshögskolan och till utredningen om stödfunktionen (samt sedermera till stödfunktionen) nagelfars ordentligt utifrån dessa perspektiv.